

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

©2020 СМІРНА О. В., БЕРЕСЛАВЕЦЬ О. А.

УДК 339.178.3:346.34

JEL: G20; G29

Смирна О. В., Береславец О. А. Особливості та проблеми реалізації факторингових операцій в Україні

Метою статті є дослідження перспектив розвитку факторингової послуги на вітчизняному ринку фінансових послуг з урахуванням специфічних умов функціонування української економіки та формування заходів щодо успішного розвитку факторингової послуги. Факторинг – це універсальний метод рефінансування дебіторської заборгованості підприємства-постачальника. При дослідженні сутності факторингу було помічено, що дана фінансова послуга має дещо спільне з банківським кредитом. У ході проведення порівняльного аналізу факторингу та банківського кредитування було виявлено, що головними перевагами факторингу є відсутність застави та додатковий перелік послуг, які постачальнику забезпечать досягнення конкурентних переваг, а фінансовій установі або спеціалізованій факторинговій компанії – збільшення клієнтської бази за рахунок придбання в підприємств-постачальників (продавців) права вимоги на дебіторську заборгованість покупців. Аналіз стану ринку факторингових послуг засвідчив зростання популярності факторингового обслуговування, що пояснюється збільшенням укладених договорів факторингу фінансовими та факторинговими компаніями за п'ять років (2014–2018). Проте досі мають місце проблеми, які стримують попит на факторингову послугу з боку вітчизняних підприємств-постачальників і уповільнюють розвиток самих факторингових компаній. Для подолання цих проблем найважливішими заходами є розробка законодавчих актів, які б урахували всі правові аспекти учасників проведення факторингової операції, та формування інноваційного переліку послуг факторингових компаній, які сприятимуть удосконаленню процесу управління дебіторською заборгованістю підприємств.

Ключові слова: факторинг, банківський кредит, ринок факторингу, договори факторингу.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-324-330>

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Смирна Ольга Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Криворізький економічний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (вул. Медична, 16, Кривий Ріг, 50051, Україна)

E-mail: smyrna_ov@kneu.dp.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9463-0991>

Береславец Олена Андріївна – магістрантка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Криворізький економічний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (вул. Медична, 16, Кривий Ріг, 50051, Україна)

E-mail: ebereslavets96@gmail.com

УДК 339.178.3:346.34

JEL: G20; G29

Смирная О. В., Береславец Е. А. Особенности и проблемы реализации факторинговых операций в Украине

Целью статьи является исследование перспектив развития факторинговой услуги на отечественном рынке финансовых услуг с учетом специфических условий функционирования украинской экономики и формирования мер по успешному развитию факторинговой услуги. Факторинг – это универсальный метод рефинансирования дебиторской задолженности предприятия-поставщика. При исследовании сущности факторинга было отмечено, что данная финансовая услуга имеет нечто общее с банковским кредитом. В ходе проведения сравнительного анализа факторинга и банковского кредитования было выявлено, что главными преимуществами факторинга является отсутствие залога и дополнительный перечень услуг, которые обеспечивают поставщику достижение конкурентных преимуществ, а финансовому учреждению или специализированной факторинговой компании – увеличение клиентской базы за счет приобретения у предприятий-поставщиков (продавцов) права требовать дебиторскую задолженность покупателей. Анализ рынка факторинговых услуг показал рост популярности факторингового обслуживания, что объясняется увеличением заключенных договоров факторинга финансовыми и факторинговыми компаниями за пять лет (2014–2018). Однако до сих пор имеют место проблемы, которые сдерживают спрос на факторинговую услугу со стороны отечественных предприятий-поставщиков и замедляют развитие самих факторинговых компаний. Для преодоления этих проблем важнейшими направлениями являются разработка законодательных актов, учитывающих все правовые аспекты участников проведения факторинговой операции, и формирование инновационного перечня услуг факторинговых компаний, что будет способствовать усовершенствованию процесса управления дебиторской задолженностью предприятий.

Ключевые слова: факторинг, банковский кредит, рынок факторинга, договоры факторинга.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 10.

Смирная Ольга Владимировна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Криворожский экономический институт Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана (ул. Медицинская, 16, Кривой Рог, 50051, Украина)

E-mail: smyrna_ov@kneu.dp.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9463-0991>

Береславец Елена Андреевна – магістрантка кафедри фінансов, банківського дела та страхування, Криворожський економічний інститут Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (ул. Медицинская, 16, Кривой Рог, 50051, Украина)

E-mail: ebereslavets96@gmail.com

UDC 339.178.3:346.34

JEL: G20; G29

Smyrna O. V., Bereslavets O. A. Features and Problems of Implementing Factoring Operations in Ukraine

The article is aimed at exploring the prospects for development of factoring services in the national financial services market, taking into account the specific conditions of the Ukrainian economy and the formation of measures for the successful development of factoring service. Factoring is a universal method of refinancing the receivables of the enterprise-supplier. In researching the essence of factoring, it was noted that this financial service has something in common with a bank credit. In the course of a comparative analysis of factoring and bank crediting it was identified that the main advantages of factoring were the lack of collateral and an additional list of services that ensured that the supplier achieves competitive benefits, and a financial institution or a specialized factoring company – an increase in the customer base by acquiring from enterprises-suppliers (sellers) the right to claim the receivables of buyers. An analysis of the

factoring services market showed an increase in the popularity of factoring services, which is due to the increase in the contracts of factoring by financial and factoring companies for five years (2014–2018). However, there are still problems that constrain the demand for factoring service from domestic suppliers and slow down the development of factoring companies per se. To overcome these problems, the most important directions are the development of legislation acts that will take into account all the legal aspects of the participants in factoring operation, and the formation of an innovative list of services by factoring companies, which will improve the process of management of the enterprises' receivables.

Keywords: factoring, bank credit, factoring market, factoring contracts.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Smyrna Olga V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Kryvyi Rih Economic Institute of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (16 Medychna Str, Kryvyi Rih, 50051, Ukraine)

E-mail: smyrna_ov@kneu.dp.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9463-0991>

Bereslavets Olena A. – Graduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance, Kryvyi Rih Economic Institute of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (16 Medychna Str, Kryvyi Rih, 50051, Ukraine)

E-mail: ebereslavets96@gmail.com

У сучасних умовах функціонування суб'єктів господарської діяльності існує проблема гострого дефіциту фінансових ресурсів вітчизняних підприємств, яка негативно впливає на забезпечення стабільного економічного зростання без кардинальної зміни політики управління оборотним капіталом підприємства. Це підтверджується значною часткою дебіторської та кредиторської заборгованості у структурі балансу вітчизняних підприємств, що пов'язано із неплатежами та нестачею обігових коштів.

Для вирішення даної проблеми підприємства, організації та корпорації, які належать країнам із розвинутою економікою, 20–30 років тому почали використовувати нові унікальні інструменти фінансового забезпечення. Однією із таких послуг є факторингове обслуговування як спосіб підвищення швидкості обороту капіталу та покращення управління фінансовими потоками. Країни Європи вже усвідомили важливе значення факторингу, про що свідчить те, що оборот даної послуги складає 6% від ВВП.

В Україні, незважаючи на значне зростання як обсягів факторингових операцій і кількості факторингових компаній, так і популярності даного виду послуг серед підприємців, має місце проблема реалізації факторингових послуг.

Змістовний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів функціонування факторингової послуги зробили вітчизняні науковці Фурман І. В., Момот А. В., Каракой Т. С., Дончак А. Г. Волянська Л. О. При цьому на даному етапі розвитку української економіки доцільно комплексно дослідити потенціал використання факторингової послуги на фінансовому ринку.

Отже, метою статті є визначення особливостей і проблем реалізації факторингових операцій в Україні.

Факторинг (від англ. *factor* – маклер, посередник, агент) – це банківська операція, суть якої полягає в придбанні банком (фактором) у постачальника (продавця) права вимоги у грошовій формі на дебіторську заборгованість покупців за відвантажені їм товари (виконані роботи, надані послуги), з прийняттям ризику виконання такої вимоги, а також приймання платежів [9].

Послуга факторингу має законодавчу базу, яка визначається Цивільним і Господарським кодексами. Згідно з ч. 1 ст. 1077 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV (далі – ЦКУ) за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другій стороні (клієнта) за плату (будь-яким передбаченим договором способом), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника) [10].

При цьому факторингову послугу ототожнюють з банківським кредитом, однак між цими двома послугами є суттєві відмінності, які визначають умови їх використання та які відображено в *табл. 1*.

Зосередившись на дослідженні характерних ознак факторингу, можна дійти висновку, що даний інструмент фінансового забезпечення порівняно з іншими фінансовими послугами відрізняється значною кількістю переваг, які принесуть вигоду покупцю: вигідніші умови оплати, які не потребують відволікання грошових коштів у разі попередніх сплат; збільшення купівельної спроможності.

Постачальники при використанні факторингу мають змогу досягти таких конкурентних переваг:

- ✦ отримання додаткового фінансування;
- ✦ зростання товарообігу та додатковий дохід внаслідок збільшення обсягів продажу;
- ✦ зміцнення ринкової позиції, захист від втрати клієнтів унаслідок неможливості підтримання достатнього рівня асортименту в разі недостатності оборотних коштів та надання конкурентних термінів відтермінування платежу;
- ✦ захист від втрат у випадку несплати або не своєчасної оплати боргу дебіторами;
- ✦ економія на витратах, пов'язаних з банківським кредитуванням;
- ✦ відсутність застави.

Основними перевагами факторингу для банку (фактора) є:

Відмінності між факторингом і банківським кредитуванням

Ознака	Факторинг	Банківський кредит
Строк надання	Строк фактичної відстрочки платежу	Визначений термін при підписанні договору факторингу з фінансуванням (якщо факторинг без фінансування, то кошти надходять на рахунок продавця товару в момент настання терміну виплати за договором, тоді факторинг можна розглядати як інструмент страхування угоди)
Термін виплати	День поставки товару	Обумовлений кредитним договором день
Забезпечення	Рахунки	Застава майна
Спосіб погашення	Погашення коштами, що виплачуються дебіторами клієнту	Повернення кредиту в банк позичальником
Можливість збільшення позикових коштів	Можливе збільшення паралельно зі збільшенням обсягів продажу клієнта	Видача кредиту на заздалегідь обумовлену суму
Термін погашення	День фактичної оплати дебітором отриманого товару	Обумовлений кредитним договором день
Умови отримання позикових коштів	Кошти виплачуються автоматично при пред'явленні накладної та рахунка-фактури	Обов'язкове оформлення відповідних документів
Додаткові послуги клієнту	Управління дебіторською заборгованістю клієнта (здійснення аудиту покупців, управління дебіторською заборгованістю)	Не надаються

Джерело: складено за даними [3].

- ✦ можливість для банку отримання додаткових джерел доходів;
- ✦ покращення ділових відносин з клієнтами за рахунок пропозиції додаткової конкурентоспроможної послуги;
- ✦ додаткова можливість розширення клієнтської бази за рахунок залучення на обслуговування платоспроможних покупців (дебіторів) постачальника.

Але помилковою є думка, що факторинг стовідсотково допоможе вирішити всі проблеми, пов'язані із дебіторською заборгованістю, адже жодна фінансова установа не буде мати справи з таким клієнтом (дебітором), який дозволив собі мати прострочену та безнадійну заборгованість. Факторингове обслуговування без регресу, коли банк приймає на себе всі ризики по отриманню коштів від боржника та несе відповідальність за фінансову неспроможність покупця здійснити платіж, залежить від економічної ситуації в країні та високих ризиків. Також факторингове обслуговування є дещо дорожчим порівняно з вартістю короткострокового кредиту, що свідчить про те, що даною фінансовою послугою можуть скористатись лише VIP-клієнти.

Проте в балансі підприємств сума авансованого платежу не відображається, що позитивно впливає на показники їх ліквідності та платоспроможності. У такому разі збільшена вартість факторингу пояснюється тим, що вона, окрім забезпечення фінансування, вклю-

чає в себе додаткові послуги у вигляді сервісу: кредитний менеджмент, захист від ризиків та консалтинг [2].

Таким чином, завдяки користуванню факторингом багато підприємств мають змогу уникнути не лише кризових явищ, але й покращити свої економічні показники, збільшити як прибутки, так і ринкову вартість підприємства.

Дослідження вітчизняного ринку факторингу в цілому показало, що за останні роки популярність факторингового обслуговування різко зростає. Це пояснюється появою нових факторингових компаній і все більшою кількістю факторингових послуг, які пропонують банки.

Станом на 31.12.2018 р. відповідно до Державного реєстру фінансових установ 589 фінансових компаній мають право надавати послуги факторингу, що на 97 установ більше, ніж станом на 31.12.2017 р.

Протягом 2018 р. фінансові компанії уклали 29 029 договорів факторингу на загальну суму 48105,0 млн грн, виконали 29 551 договорів. Чинними на кінець 2018 р. залишалися 25 822 договорів факторингу.

У своїй підприємницькій діяльності середній і малий бізнес є основними користувачами факторингових послуг. Адже їх господарська діяльність має найбільш стрімкий розвиток і не може існувати без постійного поповнення оборотним капіталом [1].

Аналіз динаміки ринку послуг з факторингу за 5 років (2013–2017), як показано на рис. 1, показав,

що з 2016 р. по 2018 р. кількість укладених факторингових договорів зменшилась на 13,4%, а їх вартість збільшилася на 184,9%. Така тенденція свідчить про скорочення попиту на факторингові послуги з боку клієнтів та розширення пропозиції на них з боку фінансових компаній.

Важливим показником, який характеризує факторингові послуги, є джерела їх фінансування. Динаміка загального обсягу джерел фінансування факторингових послуг за три роки має тенденцію до збільшення. Так, у 2017 р. порівняно з 2016 р. їх сума збільшилася на 14476 млн грн., або на 85,7%.

Структура джерел фінансування факторингових операцій протягом досліджуваного періоду є досить нестійкою та істотно коливається, перш за все, – за рахунок зміни частки позичкових коштів юридичних осіб, власних коштів та інших джерел (табл. 2).

За підсумком 2017 р. частка власних коштів відповідала 70,4% та була найбільшою в структурі джерел фінансування. Станом на 01.01.2018 р. частка банківських кредитів збільшилась до 3,3%, порівняно з 01.01.2017 р. (2,0%), що, безумовно, пояснюється зростанням банківських кредитів в три рази. На

збільшення джерел фінансування факторингових послуг найбільшою мірою вплинуло зростання позичкових коштів юридичних осіб (крім банківських кредитів), частка яких з 2016 р. по 2017 р. зросла з 6,0% до 15,6%.

Також дуже важливим є аналіз ринку факторингу в розподілі за відповідними секторами економіки. Розподіл за галузями обсягів наданих фінансових послуг за укладеними договорами факторингу наведено в табл. 3.

Згідно з даними про розподіл договорів факторингу за галузями в табл. 3 з 2015 р. по 2017 р. найбільшу питому вагу у структурі галузей, які користується факторинговою послугою, займає категорія «інші» – 79,1% (у 2017 р.). На жаль, в офіційній звітності Нацфінпослуг дана категорія не має деталізації. На думку фінансових аналітиків, категорія «інші» сформована переважно підприємствами торговельної галузі (торгівельне фінансування) [7]. Сукупний обсяг договорів факторингу, віднесений до цієї категорії, у 2017 р. збільшився на 9657,4 млн грн., або на 63,7%.

Загальна сума договорів за всією сукупністю галузей у 2017 р. збільшилась на 14475,6 млн грн,

Рис. 1. Динаміка ринку послуг з факторингу

Джерело: побудовано за даними [4–6].

Таблиця 2

Джерела фінансування укладених факторингових операцій, млн грн

Джерела фінансування	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення			
				2016/2015 рр.		2017/2016 рр.	
				млн грн	%	млн грн	%
Власні кошти	13780,2	14060,6	22077,0	280,4	102,0	8016,4	157,0
Позичкові кошти юридичних осіб	1251,9	1021,0	4908,6	-230,9	81,6	3887,6	480,8
Банківські кредити	793,6	345,4	1 044,6	-448,2	43,5	699,2	302,4
Інші джерела	730,2	1444,4	3 333,5	714,2	197,8	1889,1	230,8
Усього	16555,9	16887,5	31363,2	331,6	102,0	14476	185,7

Джерело: складено за даними [5].

Розподіл договорів факторингу за галузями, млн грн

Назва галузі	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення			
				2016/2015 рр.		2017/2016 рр.	
				млн грн	%	млн грн	%
Будівництво	91,3	382,4	221,6	291,1	418,8	-160,8	57,9
Добувна промисловість	0	7,6	12,0	7,6	-	4,4	157,9
Легка промисловість	0	1,5	-	1,5	-	-	-
Машинобудування	0	0	26,7	0,0	-	26,7	-
Металургія	0	7	87,0	7,0	-	80,0	1242,9
Сільське господарство	29,7	68,2	302,2	38,5	229,6	234,0	443,1
Сфера послуг	738,3	1 121,2	5 504,9	382,9	151,9	4383,7	491,0
Транспорт	50,0	0,7	245,0	-49,3	1,4	244,3	35000,0
Харчова промисловість	105,0	92,2	154,6	-12,8	87,8	62,4	167,7
Хімічна промисловість	0	54,9	-	54,9	-	-	-
Інші галузі	15 541,5	15 151,8	24 809,2	-389,7	97,5	9657,4	163,7
Усього	16555,9	16887,6	31363,2	331,7	102,0	14475,6	185,7

Джерело: складено за даними [5].

або на 85,7%. При цьому у 2017 р. має місце значне збільшення договорів факторингу за такими галузями, як транспорт, металургія, сфера послуг, сільське господарство, харчова та добувна промисловість, що свідчить про підвищення рівня використання послуг факторингу підприємствами реального сектора економіки та зменшення договорів, укладених у будівельній галузі. У таких галузях, як легка та хімічна промисловість договори факторингового обслуговування у 2017 р. не уклалися.

Обсяг світового ринку факторингових послуг перевищує трильйон євро. При цьому майже 70% припадає на Європу – обсяг послуг факторингу в країнах Європи становить до 10% їх ВВП. Найбільші обсяги операцій виконують компанії Великобританії, Італії, США, Франції та Німеччини. Порівняно з цими країнами факторинг в Україні розвинений ще досить слабо [8].

В Україні ринок факторингу має такі проблеми:

1) Недосконалість вітчизняного законодавства, яка характеризується низьким рівнем нормативно-правового регулювання факторингових послуг.

2) Нестача або відсутність кваліфікованих фахівців, які мають професійні навички та досвід роботи на ринку факторингу та грамотно й якісно здійснюють факторингові операції. Факторинг – це складна процедура, яка потребує кваліфікованих спеціалістів та юристів, які б могли бути обізнаними та компетентними щодо операційної діяльності підприємств різних галузей економіки та без яких факторингова послуга може виявитись збитковою, оскільки в ній буде мати місце шахрайство.

Для здійснення факторингових операцій важливим є проведення моніторингу ринку, а саме: компаній, які спеціалізуються на проведенні факторингових операцій, та банківських установ, які пропонують факторингову послугу. У факторингу шахрайські дії можуть проявлятися таким чином. Якщо банк-фактор не контролює реалізацію поставленої продукції, то фірми-шахраї можуть приховати інформацію про збут одного товару декілька разів, або вони можуть надіслати різним банкам копії однієї накладної.

Очевидно, що працювати на вітчизняному факторинговому ринку небезпечно. Тому його учасники намагаються страхуватися. 98% угод в Україні припадає на факторинг з регресом. Це означає, що у випадку невиплати грошей покупцем фактор залишає за собою право стягувати борг з постачальника. Європейський факторинговий ринок пропонує угоди без регресу – всі ризики фактор бере на себе.

3) Великий розмір плати за здійснення факторингової операції. У розвинених країнах вартість факторингу становить у середньому близько 1,5–2% від суми постачання. На вітчизняному ринку комісія встановилася на рівні 0,5–3% від вартості рахунків-фактур, проте комерційні банки визначають розмір плати за домовленістю з конкретним клієнтом за кожним договором, тому ставка плати за обслуговування може виявитись і вищою (5% і більше) [7].

4) Популяризація факторингової послуги в банківському бізнесі, яка призвела до того, що банки стали лідерами за обсягами факторингових операцій, витісняючи компанії, які можуть надавати послуги факторингу. У реєстрі Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України протягом 2018 р.

було зареєстровано 16 факторингових компаній. Навіть попри те, що у 2018 р. мало місце збільшення реєстрації факторингових компаній порівняно з 2017 р., вітчизняні банки, з яких приблизно 10 закладів проводять факторингові операції, продовжують домінувати на ринку даної послуги.

Така ситуація пояснюється тим, що банківські установи мають більші можливості для залучення платоспроможних клієнтів та необхідну інфраструктуру, що може бути використана для надання факторингових послуг.

ВИСНОВКИ

Факторинг – це специфічний спосіб установалення розрахунково-платіжних відносин покупців та постачальників, який забезпечує максимальне врахування інтересів сторін. Дана послуга є вкрай необхідною для тих клієнтів (переважно підприємств), які мають дефіцит власних оборотних засобів. Постачальники при використанні факторингової послуги мають змогу планувати свої фінансові потоки без впливу фінансової дисципліни їх клієнтів.

Порівняно з банківським кредитуванням факторинг має основну перевагу – беззаставне фінансування. Окрім цього, клієнт, обравши факторингову послугу, може не піклуватися про можливі ризики, оскільки банк приймає на себе ризики, пов'язані із повною або несвоєчасною оплатою покупцем товару, різкою зміною ринкової вартості ресурсів та навіть зміною обмінного курсу валют у строк відстрочення платежу поставки.

В Україні ринок факторингу з кожним роком набуває все більшої популярності, проте зараз він є доволі містким і незаповненим. Вітчизняні науковці прогнозують, що протягом кількох найближчих років відбудеться зростання компаній, які реалізують факторингові послуги. Але згодом Україна може повторити досвід Сполучених Штатів Америки у період 1970–1990 рр., коли кількість провідних факторингових компаній скоротилася вдвічі: з 30 до 15 компаній [1].

Також існують проблеми, які стримують розвиток факторингу, серед яких варто виділити нерегульованість законодавчої та нормативної бази; дефіцит кваліфікованих спеціалістів, які мають достатній практичний досвід ведення факторингових операцій, та великий розмір комісії за проведення факторингових операцій.

Для успішного розвитку фінансових компаній, які проводять факторингові операції, необхідно запропонувати такі заходи:

- ✦ для визначення ступеня ризикованості доцільно систематизувати ризики підприємства та провести діагностику ефективності операцій факторингу фінансовими установами;
- ✦ прийняти Закон України «Про факторингові послуги», в якому необхідно визначити відповідальність сторін та особливості передачі

прав вимоги боргу до факторингової компанії. Такий закон допоміг би урегулювати питання надання факторингових послуг в Україні;

- ✦ установити оптимальний розмір комісії за переуступлення боргу банком або компанією, яка займається факторинговим обслуговуванням;
- ✦ удосконалювати бізнес-модель факторингових компаній, в якій має бути створено інноваційний набір факторингових послуг, розгалужену мережу філій, які забезпечать географічну близькість до клієнта, комплексний електронний документообіг для поліпшення обробки первинної документації та підтвердження проведених поставок готової продукції.

Незважаючи на проблеми та недоліки використання факторингу на сьогодні, дана послуга має реальні перспективи для вдалого рефінансування дебіторської заборгованості та може запропонувати ефективний спосіб виходу суб'єктів господарювання з кризового стану. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Дончак Л. Г., Ткачук Т. В. Аналіз факторингових операцій в Україні // Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференція «Найновітє научні постиження». 2015. Т. 1. Ікономики. Софія : «Бял ГРАД-БГ» ООД. С. 93–96. URL: <http://dspace.tneuedu.ua/bitstream/316497/15494/1/Аналіз%20факторингових%20операцій%20в%20Україні.PDF>
2. Каракой Т. С. Правове регулювання факторингу в Україні як специфічної фінансової послуги. *Молодий вчений*. 2018. № 4. С. 677–679. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/156.pdf>
3. Момот Л. В. Розвиток факторингу в Україні. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2015. Т. 21. № 2. С. 100–107.
4. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за підсумком 2015 року / Національне рейтингове агентство «Рюрік», 2016. URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_4_2015.pdf
5. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 2017 рік / Національне рейтингове агентство «Рюрік», 2018. URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_2017.pdf
6. Підсумки діяльності фінансових компаній та юридичних осіб (лізингодавців) за 2018 рік // Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: https://nfr.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_IV%20kv_2018.pdf
7. Волянська Л. О. Стан і перспективи розвитку факторингу в Україні. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=3288>
8. Факторинг по-українськи: що стримує зростання? / Центр економічних досліджень та прогнозування «Фінансовий пульс». 26.09.2018. URL: <http://>

- finpuls.com/ua/financial/reviews/news/Factoring-po-ukranski-shcho-strimu-zrostannya.htm
9. Фурман І. В. Процес формування ринку факторингових послуг в Україні: проблематика та шляхи розширення. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2013. Вип. 10 (4). С. 348–354.
 10. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

REFERENCES

- “Analytichniy ohliad rynku nebankivskykh finansovykh posluh Ukrainy za pidsumkom 2015 roku” [Analytical Review of the Non-banking Financial Services Market in Ukraine as of 2015]. Natsionalne reitynhove ahentstvo «Riurik», 2016. http://riurik.com.ua/documents/research/non_banks_4_2015.pdf
- “Analytichniy ohliad rynku nebankivskykh finansovykh posluh Ukrainy za 2017 rik” [Analytical Review of the Non-bank Financial Services Market of Ukraine for 2017]. Natsionalne reitynhove ahentstvo «Riurik», 2018. http://riurik.com.ua/documents/research/non_banks_2017.pdf
- Donchak, L. H., and Tkachuk, T. V. “Analiz faktorynhovykh operatsii v Ukraini” [Factoring Operations Analysis in Ukraine]. *Nainovyte nauchny postyzhennia*. 2015. <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/15494/1/Аналіз%20факторингових%20операцій%20в%20Україні.PDF>
- “Faktorynh po-ukrainsky: shcho stryumuie zrostannia?” [Factoring in Ukrainian: What is Holding Back Growth?].

- Tsentr ekonomichnykh doslidzhen ta prohnozuvannia «Finansovy puls». 26.09.2018. <http://finpuls.com/ua/financial/reviews/news/Factoring-po-ukranski-shcho-strimu-zrostannya.htm>
- Furman, I. V. “Protses formuvannia rynku faktorynhovykh posluh v Ukraini: problematika ta shliakhy rozshyrennia” [The Process of Formation of the Factoring Market in Ukraine: Current Issues and Ways of Broadening]. *Ekonomichni nauky. Seria «Oblik i finansy»*, no. 10 (4) (2013): 348-354.
- Karakoi, T. S. “Pravove rehuliuivannia faktorynhu v Ukraini yak spetsyfichnoi finansovoi posluhy” [Legal Regulation of Factoring in Ukraine as a Specific Financial Service]. *Molody vchenyi*. 2018. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/156.pdf>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- Momot, L. V. “Rozvytok faktorynhu v Ukraini” [Development of Factoring in Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii*, vol. 21, no. 2 (2015): 100-107.
- “Pidsumky diialnosti finansovykh kompanii ta yurydychnykh osib (lizynhodavtsiv) za 2018 rik” [Results of Activities of Financial Companies and Legal Entities (Lessors) for 2018]. Ofitsiyni sait Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuivannia u sferi rynkiv finansovykh posluh. https://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_IV%20kv_2018.pdf
- Volianska, L. O. “Stan i perspektyvy rozvytku faktorynhu v Ukraini” [Status and Prospects of Factoring Development in Ukraine]. <http://libfor.com/index.php?newsid=3288>

УДК 340.13

JEL: H61; H69; H72

АНАЛІЗ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ «ПРОЗОРИЙ БЮДЖЕТ» В УКРАЇНІ

©2020 МЕЛЬНИЧУК Н. Ю.

УДК 340.13

JEL: H61; H69; H72

Мельничук Н. Ю. Аналіз концептуальних засад розвитку інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» в Україні

Вирішення важливих завдань, які сьогодні ставить перед урядом, необхідно розглядати у площині наукової парадигми, що передбачає впровадження інтегрованих інформаційних технологій у процес управління публічними коштами як пріоритетного напрямку забезпечення прозорості бюджетних процесів і процедур на державному та місцевому рівнях. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження існуючих концептуальних засад інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет», які визначені в законодавчій базі. Мета статті полягає у здійсненні аналізу концептуальних засад впровадження та розвитку інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» у ракурсі сучасних практик її використання. Систематизуючи й узагальнюючи існуючі теоретичні положення, було проаналізовано концептуальні засади розвитку системи «Прозорий бюджет» в Україні, вироблено пропозиції щодо змін головних положень Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет», запропоновано авторський підхід у трактуванні економічного поняття «система «Прозорий бюджет»», виокремлено завдання, функції створення досліджуваної системи, наведено переваги використання системи «Прозорий бюджет». У подальшому планується розширити дослідження в напрямі розвитку інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» та визначити її вплив на результативність управління публічними коштами в Україні.

Ключові слова: прозорий бюджет, управління публічними коштами, державне управління, бюджетна система, інформаційні технології.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-330-336>

Бібл.: 12.

Мельничук Наталія Юрївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту (вул. Підгірна, 1, Київ, 04107, Україна)

E-mail: natasha_shevchuk_2012@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9410-3614>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/H-2935-2018>